

Література

1. *Бабич Л. М.* формування оптимальної структури оборотних коштів підприємств Актуальні проблеми економіки. 2001. №9—10. С 12—24.
2. *Бланк И. А.* Управление активами. — К.: «Ника-Центр», 2000. — С. 720.
3. *Грузинов В. П., Грибов В. Д.* экономика предприятия. М.: Финансы и статистика, 1997.
4. *Негашев Е. В.* анализ финансов предприятия в условиях рынка. М.: Высшая школа, 1997.
5. *Фінанси підприємств: Підручник/ керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін.* 3-те вид., перероб. та доп. К.: КНЕУ, 2000. — С. 460.
6. *Финансы предприятий.* Под ред. О.С. Галушко. — Днепропетровск: «Центр экономического образования», 1999, С. 256.
7. *Шеремет А. Д., Негашев Е. В.* Методика финансового анализа. — М.: ИНФРА-М, 1999, С. 208.

В. М. Івахненко, канд. екон. наук, проф.
Київський національний економічний університет

В. І. Єфименко, канд. екон. наук, проф.
Київський національний економічний університет

М. І. Горбаток, канд. екон. наук, доц.
Київський національний економічний університет

ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗЕРВИ ПІДПРИЄМСТВА

При аналізі оборотних активів підприємства головну увагу приділяють вивченню загальної їх суми, розподілу наявних сум в запаси, розрахунки та в грошові залишки. Багато уваги звертають на джерела формування оборотних активів та їх динаміку. Аналіз платоспроможності підприємства та стан ліквідності балансу справедливо пов'язують також з забезпеченістю та структурою оборотних активів.

Однак, при аналізі оборотних активів слід також не менш докладно аналізувати оборотність оборотних активів, визначати чинники, що впливають на швидкість їх руху.

Заміна швидкості обороту оборотних активів може спричинити ти відповідне змінювання потреби в них. Як відомо, розрізняють абсолютне та відносне вивільнення (додаткове залучення) оборотних активів (ΔO). Розрахунок останнього показника здійснюється за допомогою такої формули:

$$\Delta O = (\partial_1 - \partial_2) \frac{P_1}{D},$$

де ∂_1, ∂_0 — тривалість одного обороту оборотних коштів у днях відповідно в звітному і минулому періодах;

$\frac{P_1}{D}$ — сума односторонньої реалізації у звітному періоді.

Приклад розрахунку показника відносної зміни потреби в оборотних коштах наводиться в таблиці.

Таблиця

РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ОБОРОТНОСТІ ОБОРОТНИХ КОШТІВ

Показник	Минулий рік	Звітний рік
1. Реалізація продукції, тис. грн.	3960	4320
2. Середньорічна сума обігових коштів, тис. грн.	1100	1140
3. Одностороння реалізація (рядок 1 : 360), тис. грн.	11	12
4. Оборотноість оборотних коштів, днів	100	95
5. Вивільнення оборотних коштів внаслідок зміни їх оборотності у звітному році порівняно з попереднім роком, тис. грн. $[(-5) \times 12]$	×	-60

Таким чином проводиться констатація факту кращого використання оборотних активів в цьому році в порівнянні з минулим, що призвело до зменшення тривалості одного обороту на 5 днів і вивільнення внаслідок цього 60 тис. грн.

На, жаль, на цьому в більшості випадків аналіз фінансових питань припиняється, традиційний підрахунок сум резервів, в даному випадку фінансових, не проводиться.

Що стосується фінансових резервів, то в першу чергу слід зосередити увагу на тій сумі оборотних активів, які припинили свій поступальний рух і накопичилися в зайвих запасах або в нерухомих сумах дебіторської заборгованості. Наприклад, на підприємстві відповідні суми становили 90 і 30 тис. грн (ΔO).

Тепер треба розрахувати можливу швидкість оборотності оборотних активів ($\partial_{\text{мож.}}$) за умови вивільнення вказаних непрацюючих коштів:

$$\partial_{\text{мож.}} = \frac{[1140 - (90 + 30)] \times 360}{4320} = 85 \text{ днів}$$

або скорочення циклу обороту буде становити 10 днів (85 – 95). Однак розрахунок фінансових резервів буде неповним, якщо не врахувати резервів зростання обсягів реалізації (ΔP). Припустимо, що вони становлять 432 тис. грн.

В цьому випадку додаткова потреба в обігових коштах (ΔO_p) обчислюється за такою формулою:

$$\Delta O_c = \frac{\Delta P}{360} \times d_{\text{мож.}}, \quad (2)$$

або

$$\Delta O_p = \frac{432 \times 85}{360} = 102 \text{ тис. грн.}$$

Таким чином, при повному використанні всіх вказаних резервів загальна потреба в оборотних активах ($\Delta O_{\text{заг}}$) становитиме:

$$-120 + 102 = -12 \text{ тис. грн.}$$

За умови використання лише резервів зростання обсягів реалізації (без вивільнення непрацюючих оборотних коштів) додаткова потреба (ΔO_p) буде більшою:

$$\Delta O_p = \frac{\Delta P}{360} \times d_1, \quad (3)$$

або

$$\Delta O_p = \frac{432}{360} \times 195 = +114 \text{ тис. грн.}$$

При різному ступені використання як першого, так і другого резерву додаткова загальна потреба в обігових коштах буде знаходитися в межах інтервалу -120 і $+114$ тис. грн.

Наприклад, підприємству вдасться вивільнити 60 % непрацюючих оборотних коштів, або 72 тис. грн., і збільшити обсяг реалізації за рахунок знайдених резервів на 103 тис. грн. (25 % від максимально можливих 432 тис. грн.). Тоді розрахунки кінцевої суми вивільнення обігових коштів будуть такі:

$$d_{\text{мож.}} = \frac{(1140 - 72) \times 360}{4320} 89 \text{ днів,}$$

$$\Delta O_p = \frac{108 \times 89}{360} = +26,7 \text{ тис. грн.}$$

Загальне вивільнення оборотних активів 45,3 тис. грн. ($-72 + 26,7$).

Для спрощення розрахунків загальної додаткової потреби (вивільнення) оборотних коштів можна рекомендувати таку формулу:

$$\Delta O_{\text{заг}} = \frac{(O - \Delta O) \times \Delta P}{P} - \Delta O, \quad (4)$$

де $\Delta O_{\text{заг}}$ — резерви вивільнення обігових коштів, тис. грн;

ΔP — резерви зростання обсягу реалізації продукції, тис. грн.

Якщо підставити в формулу (4) дані, що використовувались в останніх розрахунках, то можна зразу одержати кінцеву суму — 45,3 тис. грн.

$$\Delta O_{\text{заг}} = \frac{(1140 - 72) \times 108}{4320} = -45,3 \text{ тис. грн.}$$

Наприкінці слід зауважити, що можливі фінансові труднощі підприємства слід пояснювати не стільки нестачею оборотних коштів, скільки недопустимо низькою швидкістю їх руху. І тільки вичерпавши всі можливості прискорення їх оборотності, слід перейти до пошуку додаткових джерел їх поповнення.

О.М. Ізюмська

Луганський державний аграрний університет

АНАЛІЗ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ МАСЛОЖИРОВОЇ ГАЛУЗІ

Собівартість являє собою витрати підприємства на одиницю продукції, виражені в грошовій формі. Ця економічна категорія по своїй природі відображає поточні витрати на виробництво продукту, а тому її зниження має велике значення для збільшення ефективності виробництва.

Собівартість показує економічні відносини, нерозривно зв'язані з виробничим споживанням як живої, так і упередметної праці. Отже, будь-яка зміна цих відносин одночасно відображається на рівні витрат виробництва і прибутковості підприємства в цілому.

Останнім часом серед учених поширилася думка, що собівартість як економічна категорія втратила свою значимість, тому що панує ринковий спосіб формування ціни на продукцію. При цьому способі діє закон попиту та пропозиції (ціна збільшується при